

5. Черкашин А.І. Методологічні підходи до сучасних психолого-педагогічних досліджень особистості майбутніх працівників органів внутрішніх справ / А. І. Черкашин, Т. С. Вайда //Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти [Текст] : П78 зб. наук. праць / за ред. Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О.Г. РОМАНОВСЬКОГО. – Вип. 40-41 (44-45). – Харків: НТУ “ХПІ”, 2014. – 400 с.

*Черемський М.П.
м. Харків, Україна*

РОЛЬ ТВОРЧОСТІ У ВИХОВНІЙ СИСТЕМІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

Постановка проблеми. Важливою проблемою сучасної освіти виступає брак уваги до творчого розвитку особистості. Навчання носить здебільшого натаскувальний характер, залишаючи поза увагою креативну сферу особистості. Як наслідок людина позбавлена можливості творчого самовираження, що негативно відбивається на її становленні як особистості. Тому сьогодні виникає потреба у школі, яка б виховувала не автоматів, а особистостей, здатних виявляти власну думку, почуття та фантазію. Саме таку школу, що отримала назву “Школа радості” створив свого часу видатний український педагог Василь Олександрович Сухомлинський, в якій пріоритетна увага приділялася пробудженню творчих сил особистості, її самовираженню.

Зв’язок проблеми з теоретичними та практичними завданнями. Педагогічна система В. Сухомлинського дає можливість, спираючись на природу дитини, її внутрішній світ виховувати багатогранну, творчу особистість.

Аналіз публікацій. Незважаючи на те, що ім’я В. Сухомлинського майже забуте, тим не менш ідеї визначного педагога-гуманіста знаходять своє продовження в працях українських педагогів, зокрема, у відомій Концепції педагогіки добра академіка Андрія Івановича Зяюна [1].

Мета даної статті полягає у визначенні ролі творчості у виховній системі В. Сухомлинського.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні, виховуючи особистість, педагог часто забуває про її природне прагнення до самовираження та самоствердження. Про це свого часу зазначав американсь-

кий психолог та педагог А. Маслоу, вважаючи самоактуалізацію особистості найвищою її потребою [2]. Тієї ж думки притримувався і наш український педагог Василь Сухомлинський. Педагог все своє життя прагнув до того, щоб людина мала змогу виявити себе, і виявити з кращого боку [3]. Тому він вивчав духовний світ своїх вихованців, вважаючи, що кожна дитина “по-своєму бачить навколишній світ, по-своєму сприймає речі та явища, по-своєму думає” [4, с. 93].

В. Сухомлинський з великою пошаною ставився до дітей та їхнього світу, вважаючи Дитинство найважливішим періодом людського життя, не підготовкою до майбутнього життя, а справжнім, яскравим, самобутнім, неповторним життям [4, с. 14].

Саме повагою до дитини, її духовного світу керувався педагог, коли створював свою, відому на весь світ, “Школа радості”. В ній на відміну від традиційної школи заняття відбувалися не в задушливих класах, а на лоні природи. Діти гралися, відпочивали, ходили в ліс, плавали в річці, порпалися в садку, малювали. Зовні складалося враження, що ніякого навчання взагалі не відбувається. Але це тільки на перший погляд. Насправді діти вчилися, але це навчання не було тим натаскуванням, яким грішить традиційна школа. Навчання відбувалося мимовільно, одночасно з грою, відпочинком, походами, творчою працею. Зокрема, йдучи в ліс, діти водночас вивчали флору та фауну місцевості. Малюки збирали гриби, ягоди, милувалися лісовими квітами. Їхній улюблений вчитель розповідав їм про мешканців лісу – птахів, звірів, комах, про яких діти відразу складали казки. Ця особливість дитини сприймати й водночас створювати є важливою умовою її розвитку. Розуміючи це, Сухомлинський не просто вкладав знання в голови дітей, а будив у них творчу думку, почуття та фантазію. Такий підхід давав змогу дитині самовиразитися, розкрити свої здібності та можливості. “Дитина, – зауважував педагог, – мислить образами”. Тому чим яскравіші в її уяві ці образи, тим глибше осмислене вона закономірності природи [4, с. 31].

Здатність мислити образами робить дитину схожою на маленького художника, який створює в своїй уяві фантастичні картини, котрим позаздрив би і маститий майстер. Дітлахи дуже любили збиратися вечорами в своєму “куточку мрії”, коли все набуває іншого, загадкового вигляду. Тут народжувалися найфантастичніші образи, складалися казки, в яких дитина виражала свої переживання, думки та фантазію. “Творчість дітей – це глибоко своєрідна сфера їхнього духовного життя, самовираження та самоствердження, де яскраво роз-

кривається індивідуальна самотність кожної дитини. Цю самотність неможливо охопити якимись правилами єдиними та обов'язковими для всіх” [4, с. 51].

Сама природа дитячої думки потребує поетичної творчості. Тому дитині такою близькою є казка, в якій вона живе та діє, знаходячи вихід своїм фантазіям та мріям. Слухаючи чи придумуючи казку, вона уявляє себе добрим героєм, який бореться зі злом та перемагає його. Казка дарує дитині величезну радість та насолоду. “Серце завмирає у дитини, коли вона слухає чи промовляє слова, що створюють фантастичну картину. Я не уявляю навчання в школі не лише без слухання, але і без створення казки”, – зауважував В. Сухомлинський [4, с. 34].

На жаль, в школі вчителі в переважній своїй більшості не розуміють чудової мови дитячої фантазії, її поезії. Вони забувають, що кожна дитина не лише сприймає, але й “малює, творить, створює”. “Дитяче бачення світу – це своєрідна художня творчість. Образ, сприйнятий і водночас створений дитиною, несе в собі яскраве емоційне забарвлення. Діти переживають бурхливу радість, сприймаючи образи навколишнього світу та додаючи до них щось від фантазії” [4, с. 43].

В своїй фантазії дитина виходить за рамки дорослих уявлень про навколишній світ. Вона ще поки не знає фізичних законів чи законів пропорції, не знає, де закінчується реальний світ і починається світ фантазії. Тому Сухомлинський радив учителям, щоб вони, навчаючи дітей законам пропорції, перспективи, співмірності, водночас давали простір для дитячої фантазії, казкового бачення навколишнього світу [4, с. 53].

Про це говорив і видатний український та російський вчений, педагог та інженер, засновник Харківського технологічного інституту та Київського політехнічного інституту В. Кирпичов. У своїй статті “Значення фантазії для інженерів” вчений зауважував, що “для маленьких дітей дуже важливо в цьому відношенні читання чарівних казок. Тепер нерідко можна зустріти батьків, що повстають проти казок; вони не дають їх своїм дітям, прагнучи виховати тверезих, ділових людей. Я завжди пророкував таким батькам, що їхні діти не стануть ні математиками, ні винахідниками” [5, с. 24].

Вчений також посилається на досвід стародавніх греків, в яких навчання полягала передусім в оповіданні міфів для збудження в дитини уяви та творчої здатності. Чому ж сучасні педагоги вважають, що головним є втиснути в голови дітям готові істини, узагальнення та умовиводи?

Чи не є це профанацією самої ідеї освіти? Адже, якщо ми прагнемо виховувати справжніх професіоналів та лідерів слід покікуватися передусім про те, щоб особистість вмiла виражати власну думку, почуття та фантазію. Саме тому навчання має спиратися на внутрішній світ особистості, її прагнення до самовираження та самостверження.

Висновки: Педагогічний досвід Василя Сухомлинського показує наскільки важливу роль відіграє творчість в навчанні і вихованні особистості. За допомогою творчості людина пізнає навколишній світ в усій його красі та величі. Водночас творчість відображає неповторний світ думок, почуттів і фантазії особистості.

Список літератури:

1. Зяюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії. Наук.-метод. посібник. – К.: МАУП, 2000. – 312 с.
2. Maslow A. “Self-actualizing people: a study of psychological health” // Motivation and Personality. – USA: Abraham H. Maslow, 1970. – S. 149-180.
3. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором. – К.: Радянська школа, 1988. – 284 с.
4. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. – К.: Радянська школа, 1988. – 272 с. 5. Кирпичев В.Л. Значение фантазии для инженеров / Известия Киевского политехнического института. – К.: Тип. С.В. Кульженко, 1903. – С. 7-25.

*Чехмestрук І. В.
м. Вінниця, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ МАЙБУТНІМИ ЕКОНОМІСТАМИ

Постановка проблеми. Новітнє століття характеризується швидким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, що зумовлюють значні зміни в усіх сферах життя людини, зокрема, в освітнянській діяльності. Підготовка майбутніх фахівців спрямована на формування основних вмiнь пристосувальної діяльності та здатності до самостійного навчання, що сприяє пошуку новітніх інформаційних технологій, які б забезпечили високий рівень знань, у нашому випадку, економічної термінології, та формування вмiнь її використання у про-